

Látványszennyezés Krúdy Budapestjén

Érzékszervek szimpóziума – ökológusokkal, irodalomtörténészekkel

A VII. Épített környezet konferencia keretében másodszor rendezték meg a minap az Öt érzékszerv szimpóziumot, amely azt vizsgálja, miként hat érzékszerveinkre a városi életmód. A Szent István Egyetem Ybl Miklós Műszaki Főiskola épített környezet tanszéke és a Nádasdy Alapítvány által életre hívott szimpózium idén is számos érdekes kérdést vitatott meg, a városi ricsajtól a vásárlási szokásokig.

HANGA PIROSKA

Az előadások egyike, amelyet Zlinszky János ökológus tartott, a vizuális szennyezésről szólt. Felmerülhet a kérdés, miért kell ezzel foglalkozni, hiszen a levegő, a vizek mérgezése, a globális felmelegedés ennél sokkal égetőbb probléma. Pedig az előadás témája a környezetszennyezés egyéb típusaival szorosan összefügg.

Zlinszky János abból indult ki, hogy az energiapazarlás és az ebből adódó környezetszennyezés, valamint a vizuális szennyezés azonos gyökérről fakad. Mint lapunknak elmondta, elsősorban a Föld úgynevezett déli, szegény országaira jellemző, hogy népességük folyamatosan nő, és ezért az szükségük egyre több élelemre, iparcikkre, energiára. Napjainkban több mint egymilliárd ember éhez, egy másik egymilliárd pedig nem jut megfelelő minőségű táplálékhoz. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az emberiség 75-80 százaléka szükségét szenved. Az előadó hangsúlyozta: nem igényről, hanem valódi szükségletről van szó.

Északon, azaz a fejlett iparú országokban a népesség többé-kevésbé stabilizálódott, ám a fogyasztás továbbra is exponenciálisan nő. Ez azonban nem a szükségletek, hanem az igények exponenciális nö-

vekedése. Természetesen helyes, ha az ember igyekszik igényesen élni. Ám a jóléti államok jóval szükségleteik felett fogalmaznak meg igényeiket, elsősorban a reklámok hatására. Az előadó rámutatott: az a fajta, a reklámokon keresztül megnyilvánuló kampány, amely az emberi tudatot befolyásolva túlzott és egyre növekvő fogyasztásra serkent, bizony „szennyezés”.

Az a plakát, amely arról tájékoztat, hogy melyik áruházban olcsóbb egyik-másik termék, ahogy Zlinszky János fogalmazott, orientációs információt közöl, amely a természetben is előforduló alapvető információ típus. Azonban az a plakát, amely boldog, önfeledt fiatalokat mutat valamely festői tengerparton, s ehhez csupán egy márkanév, esetleg egy gondosan megtervezett jelmondat társul, semmiféle konkrét információt nem közöl, de megkísérli átrendezni a szemlélő belső értékrendjét. Mesterséges igénykeltésről van szó, amely egyértelműen az egyre mohóbb fogyasztói magatartás kialakítása felé mutat. Ez pedig már valódi vizuális környezetszennyezés, annak minden veszedelmével. Zlinszky János szerint kísérletekkel igazolt tény: aki nem fordít energiát arra, hogy a kéretlenül is minduntalan elébe tolakodó, nem orientációs információt közvetítő lát-

A régi és az új Óbuda

FOTÓ: BELICZAY LÁSZLÓ

vány hatását tudatosítsa, sőt ellentételezze magában, annak akarva-akaratlanul változhat az értékrendje a látvány által sugallt irányba.

Nem kevésbé volt érdekes az az előadás, amelyet Fábri Anna művelődéstörténész tartott. Az előadó – rendhagyó módon közelítve a városhoz – azt vizsgálta, miként jelenik meg Budapest Krúdy Gyula műveiben. Kiemelte: Krúdy, ha Pestről ír, soha nem a jelenről, sokkal inkább a múltból beszél.

Krúdy Budapest-képének egyik legérdekesebb jellemzője, hogy a várost gyakran az utcán járó gyalogosok nézőpontjából jeleníti meg. Így a műveiben egy sajátos térkép rajzolódik ki jellegzetes útvonalakkal. A szerelmesek legtöbbször Budára, Zugligetbe, a Svábhegyre vagy Pesten a Városligetbe tartanak, de éppen ilyen személyes jelentőségűek azok az útvonalak is, amelyek a város kávéházait, kocsmáit kötik össze.

Fontos részei Krúdy városképének a kis belvárosi boltok, köztük a Pórfi kalaposüzlete, Calderoni látványos boltja vagy a Vademberről és a Fekete Kutyról elnevezett vegyeskereskedések. Ám a boltok mellett maguk a városlakók is hozzátartoznak az utcaképhez, különösen néhány igazán tipikus figura, mint a virágot, viaszgyufát vagy sült gesztenyét kínáló árusok, a hordárok, a kintornások, és a rikancsok is, akik Krúdy szerint

nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy „Pestnek ez idő tájt már világvárosi hangulata volt”.

Nemegyszer esik szó a változásról, ami az idő múlásával kérelhetetlenül bekövetkezik. Fábri Anna úgy fogalmazott: Krúdynál „az állandóan változó nagyváros egyszerre jeleníti meg a múltat és a jelent”, s „a város múltja a városlakók emlékezetében személyes emlékeként őrződik meg: egyéni élmények egyéni értelmezéseiben”.